

ภูมิภาค

เครื่องเคลือบดินเผาพื้นปี

บันทึกโดย สงครามรอด

“บุรีรัมย์” เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตอีสานใต้ ที่มีโบราณสถาน 9 และโบราณวัตถุมากมาย อันแสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีตกาล ไม่ว่าจะเป็นปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทกุ้งสวนแดง

เครื่องเคลือบดินเผาโบราณ เป็นอารยธรรมหนึ่ง ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองตลอดจนการดำเนินชีวิตมนุษยชาติที่ได้นำดินมาเผา เพื่อใช้ประโยชน์ มาเป็นระยะเวลาช้านาน ตั้งแต่เผาไม่เคลือบมีคุณภาพต่ำ จนถึงเผาแรง เคลือบคุณภาพสูง และสวยงามมากขึ้น

“เตาเผาบ้านกรวด” ตั้งอยู่บริเวณนิคมบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ติดเขตชายแดนไทยกัมพูชา มีเทือกเขาบรรทัดทำให้เกิดลำห้วยเล็กๆ หลายสายจึงมีอุตสาหกรรมหัตถกรรมเครื่องเคลือบดินเผา ณ สองฝั่งลำห้วยอยู่ทั่วไป

แต่ที่มีเตาเครื่องเคลือบดินเผามากที่สุดคือ โอกะน้อย ห้วยชนบ ห้วยไซตะกู ห้วยตาเกา เป็นต้น ส่วนมากการเลือกบริเวณเตาเผา จะเลือกบริเวณใกล้ฝั่งแม่น้ำเช่นเดียวกับที่ศรีสะเกษ จังหวัดสุโขทัย และที่ด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา ล้วนตั้งเตาที่ฝั่งน้ำทั้งสิ้น หรือที่กระแจะ อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผาที่ใหญ่มากและร่วมหลายสมัยกับเตาเผาบ้านกรวด ก็ตั้งเตาอยู่ริมฝั่งน้ำเช่นเดียวกัน

6 เตาเผาบ้านกรวดและบริเวณใกล้เคียงส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกันคือ ประเภทให้ความร้อนตามแนวขวาง ลักษณะเตาจะยาวและเป็นรูปเหลี่ยมผืนผ้าขนาดแตกต่างกัน เช่น ขนาด 5.5x16 เมตร มีช่องใส่ไฟอยู่ส่วนหน้าหรือต้นของเตา ซึ่งจุดลึกประมาณ 30 ซม. กว้างยาวประมาณ 1.5x2.5 เมตร โดยปกติเตาจะทำลายช่องเรียงขนานกันไป พื้นเตาจะลาดเอียงขึ้นไปด้านหลังประมาณ 5-8 องศา

จุดเด่นของเครื่องเคลือบดินเผาบ้านกรวด ใช้ดินละเอียด ออกสีขาว แม้ว่าจะไม่มีความขาวเท่ากับดินเกาลิน(Kaolin) ของจีน แต่ช่างบ้านกรวดได้นำดินในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ บางจีนมีเนื้อดินขาวและละเอียด

กรมศิลปากร ได้สำรวจขุดค้นเตาเผาโบราณที่ อ.บ้านกรวด เมื่อปี 2527 คือเตาเผานายเจียนและเตาสวาย ซึ่งได้สันนิษฐานว่าเป็นเตาเผาเซรามิกบุรีรัมย์ ซึ่งได้ผลิตเครื่องถ้วยเซรามเพื่อเป็นสินค้าบ่อนให้กับหัวเมืองต่างๆ ในกัมพูชา และหัวเมืองใกล้เคียง โดยเตาสวายนิยมเผาเครื่องเคลือบสีน้ำตาลขนาดใหญ่จำพวก ไท โถมากกว่าเครื่องเคลือบสีเขียวอ่อน จำพวกกระปุก ซึ่งเครื่องถ้วยเซรามนี้มีกำเนิดที่ อ.บ้านกรวด และได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมใหม่ขึ้น และขยายขอบเขตไปในทางพื้นที่ใกล้เคียงเช่น สุรินทร์ ศรีสะเกษ หรือบางแห่งในกัมพูชา เช่น กำปงสวาย แต่ก็ไม่พบมากเท่าพื้นที่ อ.บ้านกรวด ซึ่งมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13-20 จึงนิยมเรียกกันต่อมาว่า “เครื่องเคลือบพื้นปี”

นายวิระชัย ตั้งตรงเวชกิจ ประธานหอการค้า จ.บุรีรัมย์ กล่าวว่า “นับเป็นเรื่องที่ดี ที่เมืองบุรีรัมย์เคยเป็นดินแดนอารยธรรมโบราณเป็นแหล่งเครื่องเคลือบโบราณ และเป็นสมบัติของแผ่นดินให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป”

เครื่องเคลือบดินเผาพื้นปี...ที่บ้านกรวดนอกจากจะทรงคุณค่าด้านเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบโบราณแล้วยังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเป็นอารยชนของผู้คนในอดีตกาลอีกด้วย..

(มีรูปต่อท้ายหลัง)

